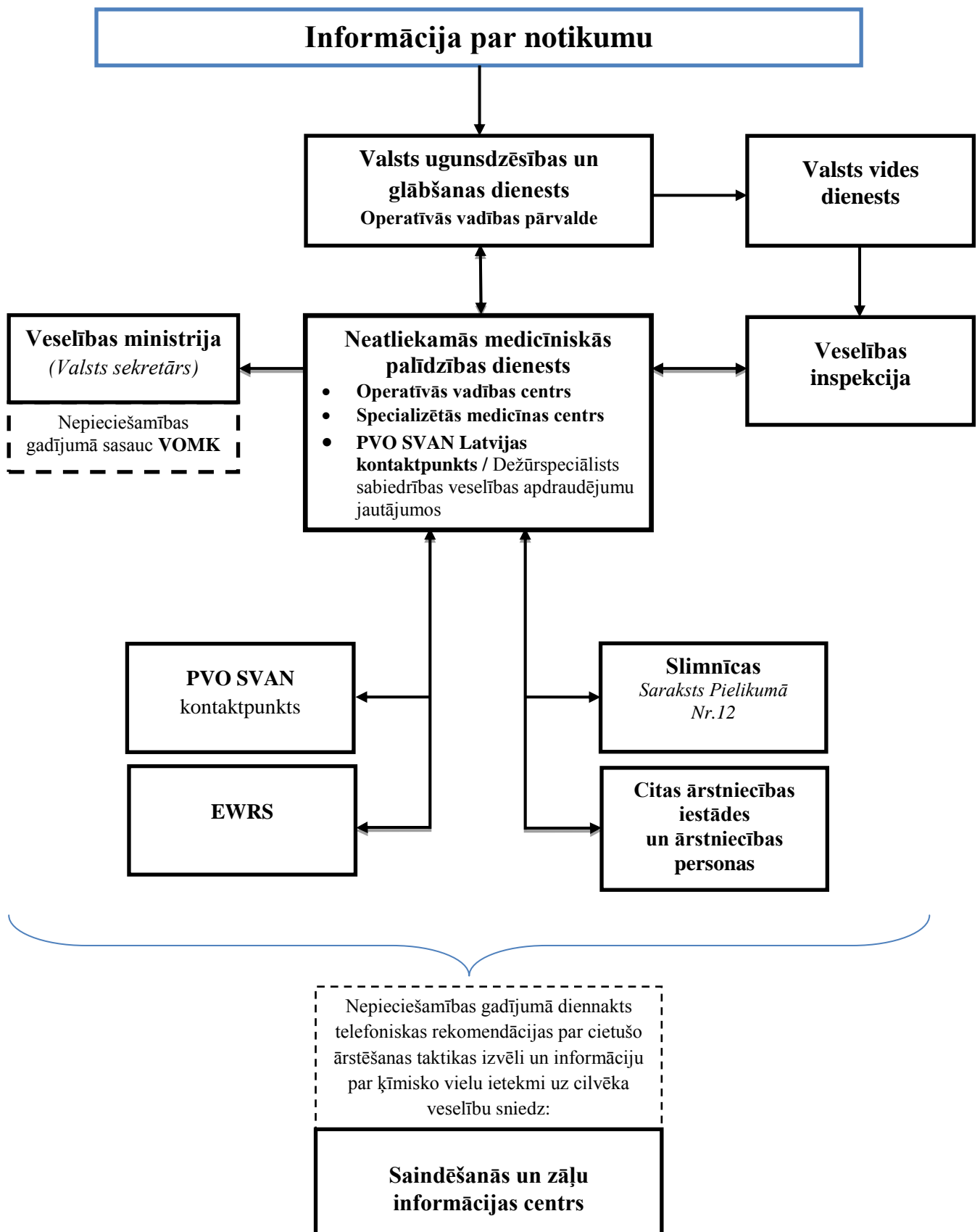

RĪCĪBA ĶĪMISKĀS KATASTROFAS (AVĀRIJAS) GADĪJUMĀ

1. Informācijas apmaiņas un reaģēšanas aktivizācijas shēma

2. Atbildības un rīcības pasākumi bīstamu ķīmisku vielu izraisītos negadījumos ar lielu cietušo skaitu

Izpildītājs	Rīcība	Piezīmes
Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests (VUGD)	<ul style="list-style-type: none"> • Atbilstoši kompetencei nodrošina ķīmisko avāriju/katastrofu operatīvo pārvaldīšanu un pārraudzību – vada reaģēšanas un seku likvidēšanas neatliekamās pasākumus notikuma vietā un veic glābšanas darbus. • Veic izlūkošanu notikuma vietā. • Sniedz pirmo palīdzību. • Notikuma vietā nodrošina un veic cietušo dekontamināciju, ja tā ir nepieciešama. • Izstrādā ieteikumus iedzīvotāju rīcībai iespējamās katastrofas gadījumā. • Izmantojot plašsaziņas līdzekļus, sniedz informāciju katastrofas skarto vai apdraudēto teritoriju iedzīvotājiem par katastrofu, tās draudiem un pasākumiem bīstamības novēršanai vai samazināšanai. • Dod norādījumus reaģēšanā iesaistītajām institūcijām, kā arī fiziskajām personām par rīcību ķīmiskā negadījuma vietā. 	
Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests (NMP dienests)	<ul style="list-style-type: none"> • Veic informācijas apmaiņu ar iesaistītajām institūcijām, tai skaitā ar slimnīcām, aktivizējot KM sistēmu. • Nodrošina NMP brigāžu darba koordinēšanu un operatīvo vadību, sniedzot NMP un nodrošinot cietušo nogādāšanu uz slimnīcām saskaņā ar ĀS hospitalizācijas plānu. • Nepieciešamības gadījumā nozīmē vadības ārstu, kas vada, organizē un koordinē NMP sniegšanu notikuma vietā. • Sadarbojas ar notikumā iesaistītajām institūcijām. • Apkopo informāciju par notikumu. • Nodrošina NMP dienesta resursu iesaisti un rīcību saskaņā ar NMP dienesta direktora apstiprinātu plānu un iekšējām procedūrām. • Nodrošina specializētās NMP sniegšanas darba koordinēšanu, nepieciešamības gadījumā organizē brigāžu un ārstu speciālistu nosūtīšanu uz slimnīcām. • Pēc vajadzības piesaista papildus resursus (NMP brigādes, specializētās NMP brigādes un ārstus, medikamentu un medicīnisko aprīkojuma rezerves) un ierobežo ikdienas NMP izsaukumu apkalpošanu, saglabājot NMP sniegšanas nodrošināšanu cilvēkiem dzīvībai bīstamās situācijās. • Nepieciešamības gadījumā organizē un koordinē NBS Gaisa spēku un/vai Valsts robežsardzes gaisa kuģu iesaistīšanu pacientu medicīniskajai transportēšanai. 	

	<ul style="list-style-type: none"> • Iesaistās neatliekamās medicīniskās palīdzības nodrošināšanā atbilstoši MRCC plānam. • Nepieciešamības gadījumā NMP dienesta direktors dod atļauju izmantot NMP dienesta atbildīgā glabāšanā esošās VMR savu pilnvaru ietvaros. • Nepieciešamības gadījumā sagatavo izsniegšanai vai izsniedz VMR. • Veic hospitalizēto uzskaiti un uztur informāciju par pacientu aprūpes pēctecību stacionāros. • Izveido informācijas biroju saziņai ar iedzīvotājiem par notikumu un veselības aizsardzības pasākumiem. Informāciju par cietušajām/saslimušajām personām sniedz, ievērojot personu datu aizsardzību, atbilstoši spēkā esošajiem normatīvajiem dokumentiem. • Sagatavo informāciju VOMK. • Starptautiskas izplatīšanās vai izplatīšanās riska gadījumā apkārtējā vidē nodrošina informācijas apmaiņu un saskaņo sabiedrības veselības aizsardzības pasākumus ar PVO SVAN kontaktpunktu un EK Veselības un pārtikas nekaitīguma ģenerāldirektorātu. • Nepieciešamības gadījumā, pastāvot riskam pārrobežu izplatībai, ziņo EWRS. 	
Veselības ministrija	<ul style="list-style-type: none"> • Valsts sekretārs (VOMK priekšsēdētājs) pēc savas vai cita VOMK locekļa iniciatīvas lemj par VOMK ārkārtas sēdes sasaukšanu. • Koordinē ĀS iesaistīto dienestu un institūciju darbību. • Organizē un koordinē komunikācijas pasākumus, tai skaitā informācijas centra izveidi, nodrošinot vienotu komunikāciju starp VM padotības iestādēm un sadarbību ar citu sektoru institūcijām. • Apkopo informāciju par ĀS attīstības gaitu un sagatavo priekšlikumus VOMK par preventīvajiem un seku novēršanas pasākumiem. • Apkopo informāciju un sniedz priekšlikumus VOMK par VMR iesaistīšanu un izmantošanu, kā arī par ārvalstu un starptautisko organizāciju palīdzības pieprasīšanu un izmantošanu ĀS. 	
Valsts operatīvā medicīniskā komisija (VOMK)	<p>Funkcijas:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pieņem koordinējošus veselības nozares institūcijām saistošus lēmumus ĀS vai to tiešu draudu gadījumā; • Izvērtē apkopoto informāciju pēc ĀS seku likvidēšanas; • Veicina KM sistēmas gatavību reaģēt ĀS. <p>Uzdevumi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ja nepieciešams, izveido Mēdiju informācijas centru, kas sadarbībā ar iesaistītajām institūcijām sniedz informāciju plašsaziņas līdzekļiem par ĀS; 	

	<ul style="list-style-type: none"> • Sagatavo priekšlikumus veselības ministram par VMR iesaistīšanu un izmantošanu ĀS; • Sagatavo un sniedz priekšlikumus veselības ministram par ārvalstu un starptautisko organizāciju palīdzības pieprasīšanu un izmantošanu ĀS; • Izvērtē ārvalstu un starptautisko organizāciju piedāvātās medicīniskās palīdzības lietderību ĀS; • Izvērtē informāciju par ĀS, tās rašanās cēloņiem, attīstības gaitu, veiktajiem pasākumiem; • Izvērtē VKM plānu un sniedz NMP dienestam priekšlikumus tā pilnveidošanai. <p>Tiesības:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pieprasa un bez maksas saņem no juridiskajām un fiziskajām personām darbam nepieciešamo informāciju; • Iesaista VOMK darbā ārstniecības personas, speciālistus un ekspertus (tajā skaitā no citām nozarēm un ārvalstīm); • Izvērtē priekšlikumus par papildu līdzekļu piešķiršanu ārstniecības iestādēm reaģēšanai ĀS, kā arī seku likvidācijas rezultātā radīto zaudējumu kompensācijai. 	
Slimnīcas	<p style="text-align: center;"><i>Gatavības režīms</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Atbilstoši slimnīcas KM plānam apzina esošos un papildus piesaistāmos resursus, pārbauda sakaru sistēmu gatavību, t.sk., esošā un iespējami papildus piesaistāmā personāla apziņošanas nepieciešamību. • Sagatavo IAL personālam un dekontaminācijas vietu atsevišķiem cietušajiem, kuriem tā ir nepieciešama un pirmsslimnīcas etapā VUGD nav veicis iepriekš neparedzētu vai nenovēršamu apstākļu dēļ. <p style="text-align: center;"><i>Paaugstinātas gatavības/reaģēšanas režīms un Ārkārtas gatavības/reaģēšanas režīms</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Slimnīcas vadītājs izveido OVG un nodrošina darbu slimnīcā atbilstoši slimnīcas KM plānam. • Nodrošina IAL personālam, kurš var nonākt saskarē ar kontaminētu cietušo. • Nodrošina dekontamināciju. • Nodrošina (ar VUGD atbalstu) atsevišķu cietušo dekontamināciju, kuriem tā ir nepieciešama un pirmsslimnīcas etapā VUGD nav veicis iepriekš neparedzētu vai nenovēršamu apstākļu dēļ. • Nepieciešamības gadījumā pieprasa specializētās NMP atbalstu. 	

Saindēšanās un zāļu informācijas centrs	<ul style="list-style-type: none"> Bīstamu ķīmisku vielu izraisītos negadījumos (ķīmiskā viela ir identificēta) sniedz diennakts telefoniskas rekomendācijas par cietušo ārstēšanas taktikas izvēli un informāciju par ķīmisko vielu ietekmi uz cilvēka veselību. 	<i>RAKUS stacionāra „Gaiļezers” Toksikoloģijas un sepses klīnikas sastāvā</i>
Citas ārstniecības iestādes un ārstniecības personas	<ul style="list-style-type: none"> Nodrošina NMP slimnīcām atbalsta funkciju atbilstoši noslēgtajiem sadarbības līgumiem, nepieciešamības gadījumā sniedz/nodrošina medicīnisko palīdzību dekontaminētiem cietušajiem. 	
Veselības inspekcija (VI)	<ul style="list-style-type: none"> Uzrauga un kontrolē normatīvo aktu ievērošanu vides veselības jomā, dzeramā ūdens nekaitīguma jomā, ķīmisko vielu un ķīmisko produktu tirdzniecībā un profesionālajā lietošanā. Apkopo un analizē informāciju par sabiedrības veselības apdraudējuma attīstības gaitu un novērtē ķīmisko faktoru ietekmes risku uz cilvēka veselību. Nepieciešamības gadījumā pēc akūtās situācijas pārtraukšanās, novērtē apdraudējuma skarto objektu higiēnisko stāvokli un sniedz rekomendācijas laboratorisko izmeklējumu veikšanai, lai lemtu par seku novēršanas pasākumiem, iedzīvotājiem drošu dzīves un darba vidi, nepieciešamības gadījumā ņem dzeramā ūdens paraugus. Nepieciešamības gadījumā veic higiēnas prasību ievērošanas novērtēšanu sadzīves apstākļiem, iedzīvotāju patvēruma, īslaicīgas izmitināšanas vai evakuācijas vietās. Sagatavo un sniedz analītisku vērtējumu, konkrētus priekšlikumus un rekomendācijas iedzīvotājiem, pašvaldībām un iesaistītajām institūcijām par sabiedrības veselības apdraudējumu, tā seku likvidācijas pasākumu efektivitāti. Ja nepieciešams, nodrošina informācijas sagatavošanu plašsaziņas līdzekļiem. 	
Valsts vides dienests	<ul style="list-style-type: none"> Piedalās seku likvidēšanas neatliekamo pasākumu organizēšanā atbilstoši kompetencei. Piedalās bīstamo zonu novērtēšanā, sniedz VVD rīcībā esošo informāciju par iespējamām ķīmiskām vielām apkārtējā vidē, rūpnieciskajos objektos u.c. Pēc akūtās situācijas pārtraukšanas, novērtē apdraudējuma skarto apkārtējo vides teritoriju, organizē laboratorisko analīžu veikšanu vides paraugiem, lai lemtu par turpmākajiem seku novēršanas pasākumiem. 	
Sadarbības institūcijas		

Pašvaldība	<ul style="list-style-type: none"> • Piedalās preventīvajos pasākumos attiecīgajā administratīvajā teritorijā un sniedz atbalstu operatīvajiem un avārijas dienestiem reaģēšanas un seku likvidēšanas pasākumu veikšanā. • Nepieciešamības gadījumā organizē iedzīvotāju evakuāciju no apdraudējuma skartajām teritorijām, nodrošina iedzīvotāju uzskaiti, pagaidu izmitināšanu, ēdināšanu, sociālo aprūpi. • Nodrošina darba un sadzīves apstākļus katastrofu novēršanā un to seku likvidēšanā pieaicinātajam citu administratīvo teritoriju, valsts un citu valstu glābšanas dienestu personālam. • Organizē psihosociālo, tai skaitā psiholoģisko atbalstu cietušajiem vai viņu tuviniekiem. 	<p><i>Atbilstoši CAKP likuma 11.pantam, pašvaldību CAP un Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumam</i></p>
Valsts policija (VP)	<ul style="list-style-type: none"> • Piedalās bīstamajā zonā esošo iedzīvotāju brīdināšanā par apdraudējumu un rīcību avārijas zonā. • Nodrošina notikuma vietas norobežošanu, apsardzi un sabiedriskās kārtības uzturēšanu. • Nodrošina transporta kustības regulēšanu. • Piedalās iedzīvotāju evakuācijā. • Sniedz pirmo palīdzību. • Nodrošina bojā gājušo cilvēku identificēšanu un uzskaiti, organizē transportēšanu uz Valsts Tiesu medicīnas ekspertīzes centru. 	
Nacionālie bruņotie spēki (NBS)	<ul style="list-style-type: none"> • Piedalās seku likvidēšanas pasākumos. • Sniedz pirmo palīdzību. • Piedalās iedzīvotāju un materiālo vērtību evakuācijā un apsardzē. • Veic bīstamo zonu novērtēšanu bīstamu ķīmisku vielu noplūdes gadījumā atmosfērā un paraugu ņemšanu laboratoriskai analīzei. • Piedalās glābšanas un meklēšanas darbos. • Sniedz atbalstu VP sabiedriskās kārtības un drošības nodrošināšanā. • Pēc NMP dienesta pieprasījuma nodrošina pacientu medicīnisko transportēšanu, izmantojot NBS Gaisa spēku gaisa kuģus. 	
Valsts robezsardze (VRS)	<ul style="list-style-type: none"> • Pēc NMP dienesta pieprasījuma nodrošina pacientu medicīnisko transportēšanu, izmantojot VRS gaisa kuģus. • Sniedz pirmo palīdzību Latvijas Republikas pierobežas joslā. • Piedalās glābšanas un meklēšanas darbos. 	

3. Ieteikumi ķīmiskās katastrofas (avārijas) gadījuma pārvaldīšanai

3.1. Iespējamā ķīmiskās katastrofas apdraudējuma raksturojums

1. Ķīmisko vielu izraisītie negadījumi ir saistīti ar degošu, eksplozīvu un/vai toksisku ķīmisku vielu uzglabāšanu, ražošanu, transportēšanu un izmantošanu (tabula Nr.1. "Ķīmisko negadījumu veidi un raksturojums").

Tabula Nr.1. Ķīmisko negadījumu veidi un raksturojums

Negadījuma veids	Negadījuma raksturojums
Rūpnieciska avārija (īpaši ķīmiskā ražotnē)	Eksplozija, ugunsgrēks, gāzes vadu plīsumi, ķīmisko vielu izlijumi vai citāda nokļūšana ārējā vidē tehnoloģisko procesu rezultātā
Ķīmisko vielu transportēšanas negadījumi	Negadījums noticis transportējot ķīmiskās vielas
Ar lauksaimniecību saistītie negadījumi	Izlijušas ķīmiskas vielas, sabojāts to iepakojums, netiek ievēroti drošības pasākumi u.c. (visbiežāk, lietojot pesticīdus)
Ķīmisko vielu negadījumi darba vietā	Darba vietā netiek ievērotas darba drošības prasības, strādājot ar ķīmiskām vielām
Ar terorismu vai militārām operācijām saistītie ķīmiskie negadījumi	Kaujas ķīmisko vielu izmantošana
Citi ķīmiski negadījumi	Citas darbības ar ķīmiskām vielām

2. Ķīmiskā negadījuma pazīmes notikuma vietā:

- 2.1. ķīmisko vielu tvaiku mākoņi;
- 2.2. ķīmisko vielu izlijumi;
- 2.3. cietušie ar līdzīgu klīnisko simptomātiku;
- 2.4. negadījuma vietā gājuši bojā dzīvnieki.

3. Ķīmiskā negadījuma smaguma pakāpi nosaka sekojoši apstākļi:

- 3.1. iesaistītās ķīmiskās vielas toksicitātes pakāpe un fizikāli ķīmiskās īpašības;
- 3.2. vieta, kur negadījums noticis (telpās vai ārējā vidē);
- 3.3. saindēšanās ar vairākām ķīmiskām vielām;
- 3.4. ķīmiski kontaminētā apvidus platība;
- 3.5. iedzīvotāju skaits gaistošu toksisku vielu kontaminētā rajonā.

4. Ķīmisko vielu izraisītos negadījumos pastāv iespēja kontaminēties ne tikai cietušajiem, bet arī NMP brigādes personālam un citiem iesaistītajiem dienestiem.

5. Papildus informācijas noskaidrošana par ķīmisku negadījumu nedrīkst apdraudēt informācijas sniedzēja un/vai NMP brigādes personāla veselību un dzīvību.

6. Ja ķīmiskā negadījumā ir daudz cietušo vienlaicīgi, cietušo šķirošanu veic saskaņā ar VKM plāna 1.pielikumā minēto cietušo šķirošanas algoritmu.

7. Ķīmiskā negadījumā cietušā klīnisko stāvokli novērtē, izmantojot traumu guvušā cietušā primāro novērtēšanu (ABCDE algoritms).
8. Jāņem vērā, ka ķīmiskos negadījumos cietušajiem smagu saindēšanās simptomu attīstība var būt aizkavēta līdz pat vairākām stundām.
9. NMP brigādes nodrošina NMP sniegšanu ārpus bīstamās zonas saskaņā ar glābšanas darbu vadītāja norādījumiem.
10. Izmanto IAL saskaņā ar VUGD glābšanas darbu vadītāja vai NMP dienesta OVC norādījumiem (ieteikumi IAL lietošanai, skat. VKM plāna 21.pielikumā).

3.2. Ķīmisko katastrofu (avāriju) drošības zonas

Ķīmisko katastrofu (avāriju) sekmīgai seku likvidācijai VUGD, sadarbībā ar Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas padotības iestādēm, nosaka vairākas drošības zonas un rīcības algoritmus tajās (Tabula Nr.2, "Ķīmisko katastrofu drošības zonas").

Tabula Nr.2. Ķīmisko katastrofu drošības zonas

Notikuma vietas karstā zona	Vieta, kur ķīmiskais negadījums ir noticis Šajā zonā darbojas tikai speciāli apmācīti un ekipēti glābšanas un avārijas dienesti, nodrošinot cietušo glābšanu un pirmo palīdzību
Riska zona (siltā zona)	Norobežots rajons, kurā atrodas cietušajiem vai palīdzības sniedzējiem pastāv risks iegūt bojājumus, ko var izraisīt uguns, dūmi, toksiskas vielas vai sprādziens Šajā zonā darbojas tikai speciāli apmācīti un ekipēti glābšanas un avārijas dienesti, nodrošinot cietušo glābšanu un pirmo palīdzību.
Dekontaminācijas koridors	Pāreja no riska zonas uz balsta zonu Šajā zonā nepieciešamības gadījumā cietušajiem nodrošina dekontamināciju
Balsta zona (aukstā zona)	Norobežots rajons, kur atrodas: 1) vadības postenis (ieskaitot NMP dienesta vadības ārstu), 2) vieta cietušajiem, 3) evakuācijas vieta, 4) vieta neievainotajiem, 5) vieta mirušajiem.

NMP dienesta personāls strādā tikai VUGD noteiktajā balsta zonā, nodrošinot cietušo šķirošanu un NMP un veicot cietušo transportēšanu uz ārstniecības iestādēm. Notikuma vietā, ja nepieciešams, VUGD nodrošina un veic cietušo dekontamināciju pirms NMP sniegšanas un transportēšanas. Dekontaminācijas apjoms ir atkarīgs no konkrētās vielas toksicitātes un fizikāli-ķīmiskām īpašībām. Veicot dekontamināciju, tiek aizsargāts NMP dienesta un slimnīcu personāls, telpas un aprīkojums, kā arī mazināta cietušo saindēšanās smaguma pakāpe un skaits.

3.3. Ķīmisko vielu izraisīto ārkārtas medicīnisko situāciju pārvaldīšana NMP slimnīcā

Ķīmisko vielu izraisītajos negadījumos slimnīcas primārie uzdevumi ir cietušo šķirošana un ārstēšana. Par ķīmiskās vielas toksicitātes pakāpi un tai atbilstošu NMP sniegšanas raksturu un apjomu papildus informācija iegūstama Saindēšanās informācijas centrā.

Ķīmisko vielu izraisītās ĀS vadība slimnīcā

Par ķīmisko vielu izraisītās ĀS pārvaldīšanu slimnīcā ir atbildīgs slimnīcas vadītājs, kurš izveido un apstiprina slimnīcas Operatīvo vadības grupu un rīkojas saskaņā ar slimnīcas KM plānu.

Dekontaminācijas pasākumi slimnīcās

Izņēmuma gadījumos slimnīcās veic arī cietušo dekontamināciju, ja tā nav veikta vispār vai ir veikta nepilnā apjomā, un rīkojas atbilstoši slimnīcu KM plānam:

- 1) Pacientu dekontamināciju veic atsevišķā telpā, ievērojot nosacījumu, ka pacientu plūsmai jābūt tikai vienā virzienā, lai izslēgtu krusteniskās kontaminēšanās risku.
- 2) Dekontamināciju personāls veic, izmantojot IAL (ieteikumi IAL lietošanai, skat. VKM plāna 21.pielikumā).
- 3) Cietušiem novelk kontaminēto apģērbu, ievietojot to dubultos plastikāta maisos.
- 4) Personīgās lietas ievieto atsevišķos plastikāta maisos.
- 5) Cietas ķīmiskas vielas saudzīgi noslauka/noņem no ādas, matiem un apģērba, vienlaikus aizsargājot cietušā acis.
- 6) Cietušo kontaminētā āda un galvas mati 3-5 minūtes ilgi jāskalo ar ūdeni. Ādu un matus papildus mazgā ar ziepēm vai šampūnu, ja ķīmiskā viela ir eļļaina vai tai piemīt pielipšanas spējas, pēc tam vēlreiz noskalojot ar ūdeni.
- 7) Acis skalo ar ūdeni vai fizioloģisko šķīdumu vismaz 5 minūtes ilgi, pirms tam saudzīgi izņemot kontaktlēcas, ja tādas ir.